

HABERLER :

TÜRK TARİH KURUMU «GENEL KURULU» NUN YILLIK TOPLANTISI

Türk Tarih Kurumu "Genel Kurulu,, yıllık toplantısını 18 Kasım 1944 cumartesi günü saat 15 te Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesindeki merkezinde Kurum Başkanı Profesör Şemseddin Günaltay'ın Başkanlığı altında yapmış ve gündeminde yazılı konuları konuşarak karara bağlamıştır.

Geçen toplantıya ait zabıt okunarak kabul edildikten sonra Kurumun bir yıllık çalışmalarına dair Başkanlık Divanı tarafından hazırlanmış olan rapor ile mürakiplerin Kurum hesapları hakkındaki raporları okunmuş ve gerek Başkanlık Divanının çalışmaları, gerekse mürakipler raporu onaylanarak Başkanlık Divanı ibra edilmiştir. Bundan sonra geçen yıl çalışmalarıyla, önümüzdeki yıl içinde yapılacak işler hakkında müzakere açılmıştır. Konuşmalar sonunda şunlara karar verilmiştir :

1. İstanbul fethinin 500 üncü yıl dönümüne hazırlık olmak üzere Kurum tarafından başlanmış olan işlere devam edilecektir.

2. Yazılmasına başlanmış olan Umumi Tarihten 1946 Kongresine kadar birkaç cildin yayınlanmasına çalışılacaktır.

3. Kurum tarafından yayınlanması evvelce kararlaştırılmış olup Osmanlı tarihinin Tanzimat devrine dair önemli bilgiler veren Cevdet Paşa'nın "Tezkere,,leriyle "Maruzat,, adını taşıyan hâtıra ve notları Kurum Üyelerinden Tarih Doçenti Bay Cavit Baysun tarafından basıma hazırlanacaktır.

4. Osmanlı tarihinin kaynaklarını teşkil eden hususî tarihlerle vakanüvis tarihlerinin sıra ile bastırılabilmesi için bunlardan en önemlileri başa alınmak suretiyle bir liste hazırlanacak ve bu listeye göre eserler basıma hazırlanacaktır.

5. Selçuk tarihine ait esaslı bilgilerin birçoğu Arapça ve Farsca yazma eserlerde dağınık olarak bulunmakta olduğundan bu eserlerin taranarak Sulçuklulara ait bilgilerin toplanması ve bunla-

rın yayınlanması uygun görülmüştür. Bu eserlerin bir listesi hazırlanarak derhal işe başlanacaktır.

6. Anadolu'daki Selçuk eserlerinin bir haritası yapılacaktır.

7. Son Osmanlı yakanüvislerinden Lûtfi Efendi Tarihinin henüz basılmamış olan ciltleri bastırılacaktır.

Kurul bundan sonra Kurumun Koruyucu Başkanı Millî Şef Reisicumhur İsmet İnönü'ye Genel Kurulun saygı ve bağlılıklarının sunulmasını kararlaştırarak toplantısına saat 17,20 de son vermiştir.

Millî Şef'e Çekilen Telgraf :

Sayın İsmet İnönü

Reisicumhur

Ankara

Türk Tarih Kurumu'nun Umumi Heyeti bugün Ankara'da yaptığı yıllık toplantısında yüksek irşatları ile daima yollarını aydınlatan yüce Koruyucu Başkan ve Millî Şeflerine sonsuz saygı ve sarsılmaz bağlılıklarının sunulmasına söz birliği ile karar verdi. Bu kararı en derin saygılarımla arz eder ellerinizden öperim.

*Türk Tarih Kurumu Başkanı
Şemseddin Günaltay*

Millî Şef'in Cevapları :

Sayın Şemseddin Günaltay

Türk Tarih Kurumu Başkanı

Ankara

Umumi Heyetin asil duygularına çok teşekkür eder başarı dileklerimi tekrarlarım.

İsmet İnönü

**TÜRK TARİH KURUMU'NUN 1. XI. 1943 TEN 31. X. 1944
TARİHİNE KADAR BİR YILLIK ÇALIŞMALARI HAKKINDA
GENEL KURUL'A SUNULAN RAPOR**

Kurumumuzun son bir yıllık çalışmalarına ait raporumuzu yüksek Heyetinize sunuyoruz :

Mali durum

Kurumumuzun 1943 mali yılı geliri 312. 134 lira 2 kuruşu geçen yıldan devrolunan bakiye, 118.000 lirası Hükümet yardımı, 192.500 lirası Atatürk vakfı geliri, 6.393 lira 5 kuruşu neşriyat hasılatı, 81 lirası âza aidatı, 14.078 lira 19 kuruşu faizler, 3.729 lira 88 kuruşu da diğer gelirler olmak üzere 646.916 lira 14 kuruştur.

Bu gelirden 26.792 lira 54 kuruşu daimî memur ve müstahdemlerin aylık ve ücretleriyle muvakkat tazminatlara, 5.964 lira 63 kuruşu harcırah, elbise bedeli, tedavi masrafları ve Devletçe memurlara verilen birer maaş ikramiyeye muvazi olarak memurlarımıza verilen ikramiyelere, 16.238 lira 59 kuruşu kırtasiye, demirbaş ve türlü idare masraflarına, 94.710 lira 96 kuruşu neşriyat, telif ve tercüme işlerine, 23.107 lira 3 kuruşu basımevi masraflarına, 76.602 lira 39 kuruşu Kurum binası için satın alınan arsa bedeline, 4.027 lira 33 kuruşu kitap ve mecmua bedelleriyle kütüphane masraflarına, 82. 681 lira 92 kuruşu hafriyat işlerine, 35.095 lira 9 kuruşu kongre ve sergi işlerine sarf edilmiştir. Bu suretle masraf yekûnu 365.220 lira 48 kuruşa balığ olmuş ve geri kalan 281. 695 lira 66 kuruşun 251.000 lirası Kurum binasının inşa karşılığı olarak 1944 mali yılı bütçesinin hususi faslına alınarak mütebaki 30.695 lira 66 kuruş da keza 1944 yılı bütçesinin muhtelif fasıllarına taksim edilmiştir.

Üçüncü Türk Tarih Kongresi

Kurumumuz Üçüncü Türk Tarih Kongresini 15 - 20 İkcinciteşrin 1943 te Ankara'da Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinde topladı. Yerli ve yabancı müşahitlerin gazetelerde intişar eden yazılarından da anlaşıldığı üzere bu kongremiz büyük bir muvaffakiyet

kazandı. Kongrenin en büyük hususiyeti Cumhuriyet devrinin yetiştirdiği genç unsurların kongreye geniş bir ölçüde orijinal tebliğlerle iştirak etmiş olmasıdır. Kongrenin muhtelif seksiyonlarında 82 tebliğ yapıldı. Basımımızda basılmakta olan bu tebliğler büyük bir cilt teşkil edecektir. Kongre münasebetiyle Kurumumuzun 13 yıllık çalışmalarını göstermek üzere hazırladığımız sergi de ayrıca takdir ve hayranlıkla karşılandı. Bir ay kadar umuma açık bulundurulan sergiyi Ankara okullarıyla halkımız da ziyaret etti. Bu kongrede verilen bir karara göre Dördüncü Türk Tarih Kongresinin 1946 yılında toplanması icabetmektedir. Önümüzdeki yıl içinde bu kongrenin hazırlıklarına başlanacaktır.

Yayın İşleri

Bu yıl içinde şu eserlerin basımı bitmiş ve satışa çıkarılmıştır :

1. Gülbeden : Hümayunnâme.

2. Aksaraî : Müsameret-ül-ahbar.

3. Wittek : Menteşe Beyliği.

4. Hâmit Koşay : Alacahöyük hafriyatı 1936 raporunun Almanca nüshası.

5. Aulard : Fransa İnkılâbının Siyasi Tarihi (birinci ve ikinci ciltler).

6. Belleten (29 - 31 inci sayılar).

Şu eserlerin baskı işleri bitmek üzeredir. Yakında satışa çıkarılacaklardır. :

1. İbni Bibi : Mufassal Selçuk Tarihi (faksimile).

2. Babur : Vekayi (ikinci cilt).

3. Vladimirtsov : Moğolların İçtimai Teşkilâtı.

4. İsmail Hakkı Uzunçarşılı : Kapıkulu Ocakları (II. cilt).

5. Fatihin Şiirleri.

Bu yıl içinde şu eserler basılmak üzere matbaaya verilmiştir :

1. Ebülfereç Tarihi.

2. Nizameddin Şami : Zafernâme.

3. Neşri Tarihi.

4. İsmail Hakkı Uzunçarşılı : Osmanlı Devletinin saray teşkilâtı.

5. Balducci : Rodosta Türk mimarisi.

6. III. Türk Tarih Kongresi zabıtları.

Bu yıl içinde telif hakları Kurumca satın alınarak bastırılmasına karar verilmiş olan eserler şunlardır :

1. Şemseddin Günaltay : Umumi Türk Tarihi.
2. Enver Ziya Karal : Nizamı cedit hakkında Selim III'ün Hattı Hümayunları.
3. Arif Müfit Mansel : Türkiyenin arkeoloji ve epikrafisi için bibliyografya.
4. Güterbock : Kumarbi efsanesi.

Bunlardan başka Kurum kütüphanesi yazmaları arasında bulunan en eski "Tevarih-i Âli Osman,, nüshasıyla yegâne nüshası memleketimizde bulunan Kaşani'nin Olcaytu Sultan Mehmet hakkındaki eserinin faksimile olarak bastırılmasına karar verilmiştir.

Tercümeler

Bu yıl içinde şu eserlerin tercümeleri bitmiş ve Kuruma teslim edilmiştir :

- 1 — İbni Meskeveyh : Tacarib-ül-ümem (6 ncı cüz).
- 2 — İbnülesir tarihinin 12 nci cildi.
- 3 — Gazaname-i Rum.
- 4 — Taberî tarihinin Türklere ait kısımları.
- 5 — XI inci asır Bizans müverrihlerinden Nikifor Vriennios'un "Tarihî Hâtıralar,, adlı eseri. (Bu eser İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bizans tarihi doçenti Oktay Kazanlı tarafından Yunanca aslından ve Lâtince tercümesiyle karşılaştırılmak suretiyle aynen tercüme edilmiş, ayrıca müellifin hayatı ve eserinin mahiyeti hakkında bir etütle bir önsöz, Anadolunun askerî ve istilâ yolları hakkında bir harita, mufassal bir indeks ile birçok faydalı notlar ilâve edilmiştir.)

6 — Süryani Patriki Mihailin vekayinamesi (İstanbul Edebiyat Fakültesi tarih zümresi ilmî yardımcılarından Hrant Andreyan tarafından Fransızca tercümesinden dilimize çevrilmiş olan bu eserin Süryanice metninden bazı kısımlar vaktiyle zayi olduğundan Fransızca tercümesi de noksan basılmış ve fakat Bay Andreyan bu eserin XIII üncü asırda Ermeniceye yapılmış olan muhtasar tercümesinden istifade ederek bu noksan kısımları tamamlamıştır. Kurumumuz ayrıca bu eserin vaktiyle Süryani harfleriyle Arapçaya yapılmış olup şimdi Mardindeki Deyri Zâferan manastırında

bulunan tercümesinin Arap harfleriyle bir suretini bu manastırın baş papazı Hanna Dolabani'ye aldirtmaktadır. Başpapaz istinsahı biten formları peyderpey Kurumumuza gönderiyor.)

- 7 — Teschner : Osmanlı kaynaklarına göre Anadolu yolları.
- 8 — Babinger : Osmanlı Müverrihleri.
- 9 — Bertold Spuler : İran Moğolları.

Bunlardan başka de la Ronciere'in "Arzın keşfinin tarihi," adlı eserinden mühim bir kısmı tercüme edilerek Kuruma teslim edildiği gibi, Marki de Bonnac'ın İstanbulda Fransız sefirliği yapmış olan zevat hakkındaki tarihî muhtırasının büyük bir kısmı tercüme edilerek Kuruma verilmiş, Gordon Childe'in «Doğunun preistoryası», adlı eserinden de mühim bir kısmın tercümesi sona ermiştir.

Bu yıl içinde yeniden şu eserlerin tercümesine başlanmıştır :

- 1 — Ravendî : Rahatissudur.
- 2 — Kaşanî : Olcaytu Sultan Mehmet
- 3 — İshvari Prasād : Hindistanda Müslüman saltanatının kısa tarihi
- 4 — Beyhakî tarihi
- 5 — Mesudî : Mürucüzzeheb
- 6 — Garstang : Hitit İmparatorluğu
- 7 — Strabon'un Anadoluya ait kısımları
- 8 — Gordlevski : Küçük Asya Selçukluları tarihi

Umumi Tarih

Geçen Umumi Heyet raporumuzda hazırlıklarına başladığımızı kısaca arz ettiğimiz Umumi Tarih işi plânlanmış ve yazılacak kısımlar âza arasında taksim edilmiştir. Âzamızdan mühim bir kısmı teklif edilen kısımları yazmayı deruhte etmişlerdir. Vazife almış olan arkadaşlarımızın tâyin edilen müddet içinde deruhte ettikleri bahisleri yazarak Kuruma teslim edeceklerini umuyoruz. Her cildin yazısı tamam oldukça eserin derhal basımına başlayacağız. Şimdiye kadar Bay Hikmet Bayur tarafından Hindistanın eski tarihi ile Profesör Eberhard tarafından ilk ve Orta Çağ Çin tarihleri yazılarak Kuruma teslim edilmiştir.

Basımevi

Basımevimizin bu yıl içindeki çalışmalarını memnunluk vericidir. Kongre ve serginin çeşitli işleriyle, Kurumun çeşitli işlerinden başka bu yıl 323 formalık eser basılmıştır. Basımevimize iki sene içinde verilmiş olan eserlerin sayısı 52 dir. Bunların bir kısmı Fakülteye aittir. Eserlerimiz daima büyük bir itina ve temizlikle basılmakta, en iyi malzeme kullanılmaktadır.

Kütüphane

Kütüphane kataloğumuzun ikmaline bu yıl da devam edilmiş ve yeniden 5.952 ciltlik 4.445 eserin esas kayıtları yapıldığı gibi 2006 eserin alfabetik, sistematik ve kitap adı katalogları için fişleri yazılmış, geçen sene başladığımız kitap adı kataloğuna devam edilerek 7.500 eserin fişi hazırlanmış, 3.760 eserin fişleri kontrol edilerek sistematik katalog fişleri yapılmıştır. Bu yıl içinde 54 cildi satın alınmak, 411 cildli mübadele ve hediye suretiyle kütüphanemize 465 cilt kitap ve ayrıca 242 aded mecmua girmiştir.

Hafriyatlar

Amele ücretlerinin çok yüksek olmasına ve bugünkü şartların pek de müsait bulunmamasına rağmen bu yıl evvelce başlanmış olan hafriyatlarımızdan bir kısmına devam edildiği gibi, ayrıca iki bölgede arkeolojik ve preistorik araştırmalar yaptırılmıştır. Bunlardan aldığımız sonuçları kısaca arz ediyoruz :

1. *Alacahöyük hafriyatı*: Âzamızdan Bay Hâmit Koşayın Başkanlığı altında 3 temmuzdan 10 ilkteşrine kadar 97 gün süren Alacahöyük hafriyatında bu yıl başlıca iki esaslı meselenin aydınlatılmasına çalışılmıştır :

- a) Kalkolitik kültürün aranması,
- b) Büyük Eti İmparatorluğu çağı şehir tahkimat sisteminin meydana çıkarılması.

1943 Yılı mevsiminin sonralarına doğru bazı kısımlarda elde edilen belgeler höyüğün merkezine yakın sahalarda ve müsait derinliklerde kalkolitik kültür katına ulaşmak ve kolayca tetkik etmek imkânı olacağını anlatıyordu. Zira höyüğün eteklerinde

yapılmış olan evvelki araştırmalarda kalkolitik çağ eserleri su içinde bulunuyordu. Buna rağmen bu sahada da ana toprağa varılmıştı. Bu mevsimde höyüğün en yüksek kısmında açılan bir sahada ana toprağa 6,5 metre derinlikte varılmış ve bu suretle kalkolitik çağ eserleri daha müsait şartlar içinde tetkik edilmiştir. 1944 mevsimi kalkolitik buluntuları her bakımdan çeşitli ve bol verimleriyle Orta Anadolu kalkolitik kültürünü vuzuhla ortaya koymaktadır. Bu yıl açılan kalkolitik tabaka içinde bulunan ve gerek biçimleri, gerekse şekilleri itibariyle çok çeşitli Sileks, obsidiyen ve kemik aletler bize zengin bir koleksiyon kazandırmıştır. Bu çağı temsil eden çanak, çömlek üzerinde de önemle durulmalıdır. Kab biçimleri yeni yeni tipler vermektedir.

Mimari bakımdan da önemli neticeler elde edilmiştir. İleri teknik gösteren yapı duvarlarına, içi, dışı sıvalı odalara, çeşitli tip gösteren kerpiç iççiliğine ve kamıştan çit duvarlara raslanmıştır.

Diğer taraftan Kurumumuzun Samsundaki Dündartepe kazısında bulunan ve Bakır çağı diye adlandırılan kültür belgeleri Alacahöyük buluntularına aynen benzediğinden onları kalkolitik olarak hakiki değer ve kıymetleri içinde görmek mümkün olmuştur.

1944 mevsiminin ikinci önemli çalışması Eti büyük İmparatorluğu çağına ait şehir surlarının aydınlatılması yolundadır.

Evvelki yıllarda bazı kısımlarda şehir suru izlerine raslanmış, Sfenksli kapının bir şehir methali olduğu kabul edilerek buna göre tamamlamalar yapılmışsa da, bu çalışmalar kâfi görülmemiştir. Bu sene kuzey, doğu ve batı yönlerinde, höyüğün kenar sahalarında araştırmalar yapılmıştır. Buralarda Boğazköy Yerkapı tahkimatını andırır surlar meydana çıkarılmıştır.

Bu yılın verdiği eserler arasında şimdiye kadar emsali az görülmüş çok sayıda mühürler ve ibadet halinde bir şahsı temsil eden fildişi figürin bilhassa zikre şayandır.

2. *Karaz hafriyatı* : 1942 yılı temmuzunun 22 sinden 29 una kadar arkadaşımız Bay Hâmit Koşay tarafından Erzurumun 16 kilometre şimal batısındaki Karaz höyüğünde Kurumumuz adına yapılan sontaj neticesinde yüksek bir medeniyeti temsil eden eserler bulunmuştu. Bu yıl burada 8 temmuzdan 7 birinciteşrine kadar 91 gün süren bir hafriyata başlanmıştır.

Civardaki köylü tarafından pek fazla tahribata uğramış olan höyük üzerinde itimada şayan bir Stratigrafi tesbiti hayli güç olmuştur. Höyüğün cenubunda, nispeten az tahribe uğramış bir sırt üzerinde yapılan kazıda kalınlığı beş metreyi bulan birbirine karışmış bir Osmanlı, Selçuk ve Bizans tabakası altında birdenbire Karaz bakır devri tabakasının başladığı görülmüştür.

Hulâsa olarak Karaz höyüğünde şu tabakaların mevcut olduğunu söyleyebiliriz :

- a) Osmanlı, Selçuk ve Bizans tabakası.
- b) İntikal tabakası.
- c) Bakır devri.

Bakır devrini de ikiye ayırmak mümkündür: I) maden buluntuları bol tabaka. (Buradaki ince çizgili ve kabartmalı seramiklerde siyah renk galiptir. Obsidiyen boldur. II) maden buluntuları az olan tabaka. (Şerit kabartmalı, içerlek geniş çizgili süslü, kırmızı ve siyah renkli çanaklar ve bol obsidiyen mevcuttur.) Bu suretle Karaz höyüğü Anadolu arkeolojisine şimdiye kadar bilinmiyen yeni bir değer eklemektedir. Önümüzdeki yıllarda çalışmalara devam edilecektir.

3. *İsparta ve Burdur bölgesinde tarih öncesi araştırmaları* : Tarih öncesi bakımından pek az araştırmalar yapılmış olan bu bölgede bu yıl âzamızdan Profesör Şevket Aziz Kansu'nun başkanlığı altındaki bir heyet 14 haziran 1944 ten itibaren 20 gün süren bir tetkik gezisi yapmıştır. Heyetin elde ettiği sonuçlar şöylece hulâsa olunabilir :

a) Baradiz istasyonuna yakın ve Profesör Louis tarafından 1937 de toplanılan birkaç mikrolitin bulunduğu kum tepelikleri üzerinde yapılan sondajlar bu mntıkada mebzul mikrolitlerle karakterleşmiş mezolitik bir istasyonun mevcudiyetini kesin olarak meydana çıkarmıştır.

b) Isparta'ya giderken Bozanönü istasyonu doğusuna düşen Bozanönü tabii mağaralarında, dolma tabakaları ve bu dolma tabakaları içinde klâsik kültür ve nihayet üst paleolitik devrin Orinyasiyen epokuna ait çakmak taşından aletler meydana çıkarılmıştır. Bu aletler mağaranın graviye tabakasında ve keramiksiz olarak bulunmuştur. Fosilleşmeğe yaklaşan at dişleri de ele geçirilmiştir. Bu, Anadolu'da paleolitik iskânı gösteren ilk mağaradır.

c) Burdur ve Isparta hattı ve ham yolu kenarında Köşketepe ve Köşketepe'yi çevreleyen sahalarda preistoryadan itibaren bakır, Eti, klâsik tarihi devirlerine ait belgelere ve küp mezarlara tesadüf edilmiştir.

4. *Doğu ve Kuzey Anadolu'da tarih öncesi araştırmaları*: Kurumumuz asistanlarından Kılıç Kökten, bu yıl Doğu ve Kuzey Anadolu'da iki buçuk ay süren bir tarih öncesi araştırması yapmıştır. Bay Kılıç Kökten'in tetkik ettiği bölgelerde aldığı neticeleri şöylece hulâsa edebiliriz:

a) Yukarı Kızılırmak ve Kangal çevresi: bu bölgede Tödürge gölü kenarında iki ve Hafik gölü içinde de bir höyük tesbit edilmiştir. Bu höyüklerden kalkolitik ve bakır devri eserleriyle çeşitli preistorik malzeme toplanmıştır. Bu bölgenin en önemli belgeleri Hafik gölü içindeki Pılır Höyüğünde ve ana toprak altında göl seviyesinden aşağıda bulunan taş aletler, kemikler, çanak çömlek parçaları ve daha derinlerde tesbit edilen taşlaşmış göl evleri kazıklarının bakiyeleri bilhassa zikre şayandır. Bunlar Orta Anadolu için münakaşalı olan neolitik devrin ilk müjdecileridir.

Kangal kazası içinde de iki höyük tesbit edilmiş ve bu höyüklerde preistorik ve istorik devir malzemesi bulunmuştur.

b) Kars çevresi: Kars'ın Azat köyü içindeki höyükte yapılan sondajda bakır çağı tabakası ve eserleri, Borluk vâdisinde orta taş devri aletleri, Ani ve civarında bakır çağı parçaları bulunduğu gibi Çıldır gölündeki Akçakale adasında tesbit edilen magalitik âbideler Doğu Anadolu'da ilk defa bulunan eserlerdir.

c) Yukarı Çoruh ve Kelkit vâdisi boyları: Bayburt çevresinde beş, Erbaa çevresinde üç höyük tesbit edilmiştir. Bu höyüklerde bulunan malzeme Anadolu'nun diğer bölgelerindeki malzeme ile mukayese edilirse önemli neticeler elde edileceğine şüphe yoktur. Bu bölgenin Pulur höyüğünde bulunan topraktan yapılmış ve ekin yığına damgalamağa mahsus Çeç mührü ve topraktan yapılmış ayaklı ocak sacayağı dikkate şayan eserlerdendir.

5. *İzmir hafriyatı*: dokuz yıldan beri Kurumumuzun himayesinde devam eden İzmir hafriyatına bu yıl da para yardımı yapılmıştır. Hafriyat mevsimi henüz başladığından bu sene alınacak neticelerin raporunu bu yıl içinde Belletende neşredebceğimizi umuyoruz.

6. *Antalya bölgesinde arkeoloji araştırmaları* : geçen seneki raporumuzda Millî Şef'in buyrukları üzerine arkeoloji bakımından pek zengin bir bölge olan Antalya vilâyeti içinde arkeolojik tetkikat yaptırılmasına karar verilerek bu tetkikata âzamızdan Profesör Dr. Arif Müfit Mansel'in memur edildiğini ve arkadaşımız eylül ayı sonunda bu tetkikatını yapmışsa da henüz raporunu vermediğinden tetkiklerin sonucu hakkında malûmat veremediğimizi yazmıştık. Şimdi bu seyahat ve tetkikata ait rapor Kurumumuza verilmiş olduğundan neticeyi hülâsa olarak arz ediyoruz :

21 eylülde İstanbuldan hareket ederek 24 eylülde Antalya'ya varan arkadaşımız Güzel Sanatlar Akademisi asistanlarından ve arkeoloji doktora talebesi mimar Halit Ulu'la birlikte tetkikatına başlamış ve bu tetkikat 10 gün sürmüştür. Bu seyahatın esas gâyesi bu bölgede malûm olan başlıca harabelerin bugünkü durumunu incelemek, Lanckoronski'nin eserinin neşrinden beri geçen aşağı yukarı 60 sene içinde bu harabelerde ne gibi değışiklikler olduğunu tesbit etmek ve bilhassa bu Őehirlerde hafriyat imkânlarını araştırmaktı. Heyet Antalya Őehrinden başka Antalya vilâyetinin güney kısımlarındaki düzlük sahaya inhisar ettiğı anlaşılan eski Pamfilya bölgesindeki Perge (Murtuna), Sillyon (Yankyhisarı), Aspendos (Belkis) ve Side (eski Antalya) gibi birbirinden ayrı karaktere sahip bulunan antik Őehirleri tetkik ettiğı gibi, Pamfilyanın kuzeyini hudutlandıran ve Pisidya adını taşıyan dağlık bölgedeki Termessos Őehri harabelerini de tetkik etmiştir. Raporunu Belletende neşredeğimiz bu seyahat sonunda Bay Arif Müfit Mansel'in edindiğı kanaate göre, müsait bir zamanda bu havalide esaslı bir hafriyata başlamak ve bilhassa Perge Şehrinin "Artemis Pergeia,, mâbedini keşfetmek arkeoloji âlemi için belki Efes'teki Artemis mâbedininin keşfi kadar önemli olacaktır. Mammafiş arkadaşımız gerek mevkiinin müsait oluşu ve gerekse diğerk vasıflarından dolayı hafriyata Side Őehrinden başlamayı ve bu Őehri tamamen açtıktan ve hattâ kısmen restore ettikten sonra sırasıyla diğerk Őehirleri açmayı daha uygun bulmaktadır.

Bu Őehirlerde bugün toprak üzerinde duran binaların büyük bir kısmı her ne kadar Roma İmparatorluğu devrine (Milâttan sonra 2-3 nc asırlar) ait ise de Anadolu kendisine hâkim olan büyük devletlerin tesiri altında kalan bir ülke olmayıp, kültür ve sanat bakımından sahip olduğuk binlerce yıllık bir gelenek saye-

sinde bu devletlerin sanatını beslemiş pek eski ve pek verimli bir kültür ve sanat kaynağı olduğundan, buradaki eserler Romalı değil, Anadolu çocukları tarafından yapılmış öz Anadolu eserleridir ve bilhassa karakteristik Anadolu unsurlarının ve Anadolu sanatının Roma sanatına olan üstünlüğünü lâyikeyle anlatabilmek bakımından bu eserlerin tamamıyla meydana çıkarılması ve ilim dünyasına tanıtılması meselesi ayrıca bir önem taşımaktadır.

İstanbul Fethini Kutlama Kurulu Çalışmaları

İstanbul fethinin beş yüzüncü yıl dönümü münasebetiyle Kurumumuz tarafından yapılması münasip görülen neşriyat vesairesine ait çalışmaları tanzim etmek üzere teşekkül eden hususi komisyon, İstanbul Üniversitesinde aynı maksatla ve daha geniş bir kadro ile yeni bir komisyonun kurulması üzerine İstanbul'daki komisyonun daha müsait şartlar içinde çalışabileceği düşüncesiyle başladığı işleri bitirmek ve yeniden bir işe başlamamak kararını verdi. Komisyonun bu yıl başardığı işler şunlardır :

Bursa ve İznikte Fatih'in ölümüne kadar yapılmış olan eserlerin bir listesi hazırlanmış, tercüme arasında ismini zikrettiğimiz Gazanâme-i Rum'un bastırılması kararlaştırılmış, Fatih devrine ait Farsça Zafername tercüme ettirilmiş, Venediklilerle Cenevizlerin şark devletleriyle münasebetlerine dair olup Venedik arşivlerinden çıkarılmış vesikaları muhtevi bulunan :

1 — Diplomatarium Veneto-Levantinum Sive Acta et Diplomata a. 1300-1350.

2 — L. T. Belgrano, Documenti Regurdanti La Colonia Genovese di Pera Genova.

Adlı eserlerin Lâtineden tercümesine başlanmış, Topkapı Sarayı Müzesindeki Fatih vakfiyesi tercüme ettirilmiş, İstanbul maliye arşivinde mevcut Fatih devri ile ondan önceki devirlere ait vakfiyeler tesbit ettirilmiştir.

Bu komisyonun hazırladığı eserlerden Fatih'in şiirleri faksimile ve Türk harflerine çevrilmiş olarak basılmıştır. Bu eser pek yakında satışa çıkarılacaktır.

Türk-İslâm Devri Kitabeleri Derleme Heyeti çalışmaları

Kitabeler heyetinin Ankara bürosu bu yıl Kastamonu eserlerinin etütlerini tamamlamıştır. Burada 44 esere ait 26 plân alınmış,

51 kitabe, 22 vakfiye, 20 mezar taşı kitabesi tesbit edilmiştir. Ayrıca geçen zelzelede hasara uğriyan ve bundan dolayı bazı kısımlarının yıkılmasına karar verilen Kastamonu kalesinin de etütleri yaptırılmıştır. Bu etütleri muvaffakiyetle başaran arkeolog Mahmut Akok kalenin bugünkü durumunu fotoğraflarla ve 6 parça plân ve resimle tesbit etmiştir.

Bundan başka Kastamonu'nun Kasaba köyündeki İsfendiyar oğullarına ait küçük caminin etütleri yine Bay Mahmut Akok tarafından takdire şayan bir maharetle yapılmıştır. Ahşap aksamı üzerindeki emsalsiz boyalı nakışlarıyla Türk mimarisinin çok orijinal bir eseri olan bu camiin plânı, rolövesi ve iç tezyinatının asli renkleriyle sulu boya kopyeleri alınmıştır ki bu suretle 35 parçadan ibaret mükemmel mimari bir eser meydana gelmiştir. Kurumumuz bu camiin çökme tehlikesi gösteren çatısıyla diğer aksamının süratle tamirini temin maksadıyla Maarif Vekâleti Âbideleri Koruma Heyeti emrine 3.462 lira tahsis eylemiştir.

Gün geçtikçe harap olan eski Harput şehrinin eski bina kapılarında dikkate şayan bronz kapı söveleri ve kapı tokmakları mevcut olduğu âzamızdan Bay Osman Ferit Sağlam tarafından haber verilmiş olduğundan Kurumumuzun desinatörü Ömer Üçüncü buraya gönderilmiş ve bu kapılardan en önemlilerinin desenleri yaptırılmış, fotoğrafları aldırılmıştır.

1935 ten beri etütlerine devam ettiğimiz Sinan eserlerinden bu yıl 49 parça plân ve rölöve yüksek mimar Ali Saim Ülgen tarafından ikmal edilerek Kurumumuza teslim edilmiştir. Şimdi elimizde Sinan'ın en mâruf eserlerinin 119 aded plân ve rölövesi mevcuttur ki, bunlarla başlı başına bir Sinan eserleri sergisi vücade getirmek mümkündür.

Kitabeler Heyetinin İstanbul Bürosu çalışmalarına gelince: bu büro bu yıl içinde 91 aded bina ve mezarlıktan 2.304 kitabe derlemiş ve 514 fotoğraf aldırılmıştır. Bu suretle İstanbul Bürosunun 1 haziran 1942 den 30 ilkteşrin 1944 tarihine kadar derlediği bina ve mezar kitabelerinin sayısı 13.037 yi bulmuştur. Bu büro bundan başka âbidelerin plânlarını almak, İstanbulun eski eserler haritasını vücade getirmek, serpuş neveleri koleksiyonunu hazırlamak, İstanbuldaki eski eserlerin rehberini vücade getirmek ve nihayet kitabelerin muhtelif noktai nazarlardan tasnifini yapmak gibi çalışmalarına devam etmiştir.

İstanbul Bürosuna bağlı olmak üzere Bursada da bir kitabe derleme heyeti kurulmuş ve işe başlamıştır. Ayrıca Gelibolu ve Tekirdağında yine bu büroya bağlı ve tarih öğretmenlerinin mümessillikleri altında birer heyet işe başlamıştır. Gelibolu'daki heyet bu yıl içinde 22 kitabe, 18 mezar taşı ve 9 bina fotoğrafı göndermiştir.

Kurum binasına hazırlık

Yıllardan beri Kurumumuz için esaslı bir bina inşasını düşünen İdare Heyetiniz bu yıl Yenişehirin güzel ve Üniversite muhitine yakın bir yerinde 76 bin liraya 2857 metre kare bir arsayı satın almıştır. 1944 yılı bütçesine inşaat karşılığı olarak da 251.000 lira konmuştur. Harb biter bitmez inşaat malzemesinin ucuzlayıp bollaşmasını müteakip binanın inşasına başlanacaktır. Etütlere şimdiden başlanmıştır.

TÜRK TARİH KURUMU'NUN 1943 MALİ YILI HESAPLARI HAKKINDA MURAKIPLAR RAPORU

Türk Tarih Kurumu'nun 1943 mali yılına ait hesapları, defterler ve sarf evrakı tarafımızdan tetkik edilmiştir. Bu tetkikatımızın neticesini arz ediyoruz :

Kurumun 1943 mali yılı varidat muhammenatı 566.000 liradan ibaret olup bundan aynı mali yıl içinde 646.916 lira 14 kuruş tahsil edilmiş olduğuna göre bu yıl 80.916 lira 14 kuruş fazla varidat elde edildiği anlaşılmaktadır ki, bunun 70.000 lirası Atatürk vakfından, 4.393 lira 5 kuruşu neşriyat satışlarından, 4.078 lira 19 kuruşu faizlerden, 2.463 lira 90 kuruşu diğer gelirlerden elde edilmiştir. Âza aidatından 19 lira noksan tahsil olunmuştur.

1943 Mali yılı içinde ifası zaruri olan Kurum hizmetleri karşılığı olarak ve devlet bütçesi için kabul edilen esaslara uyulmak suretiyle muhtelif fasıllara ayrılmış olan tahsisatla masraf bütçesi de varidata uygun bir şekilde 566.000 lira üzerinden bağlanmış ise de bu miktardan 365.220 lira 48 kuruşu sarf edilmiş ve geri kalan 281.695 lira 66 kuruşun 265.566 lira 99 kuruşu tetkik edilen dekontlara uygun olarak İş ve Merkez Bankalarında mevcut bulunduğu ve 16.128 lira 67 kuruşun da muhtelif hizmetler ve bilhassa mühim kısmı telif, tercüme ve hafriyat işleri için verilen avansların

henüz mahsupları yapılmamış olan bakiyeleri olduğu anlaşılmıştır. Geçen sene devredilen avans bakiyesi 74 bin küsur lira olduğuna ve bu sene yeniden verilen avanslarla birlikte bu yekûnun 141.710 lira 57 kuruşa baliğ bulunduğuna göre avans hesaplarının devamlı takiplerle mühim bir kısmı mahsup edilmiş ve geçen seneye nazaran pek az bir miktar avans bakiyesi devredilmiş olduğu görülmektedir ki, bu nokta, bilhassa takdire şayandır.

Bu yıl içinde İdare Heyeti kararlariyle masraf bütçesinin daimî müstahdemler, müstahdemler, telif ve tercüme, tabı ve neşir, tarihf eserlerin tamiri, vergi ve resimler fasıllarından ceman 61.200 lira tenzil edilerek mesken bedelleri maddesine 1200, müstahdemin elbise bedelleri maddesine 500, ikramiye maddesine 3.000, demirbaş maddesine 9.000, türlü masraflar maddesine 5.000, tabı ve neşir maddesine 25.000, neşriyat faslının diğer masraflar maddesine 2.000, basımevinin diğer masraflar maddesine 2.000, hafriyat faslının daimî memurlar maddesine 500, aynı faslın diğer masraflar maddesine 6.000, Kongre ve sergiler faslına 7.000 lira zammedilmek suretiyle münakale yapılmıştır.

1943 malî yılı varidat ve masraf bütçeleri ile bu varidat ve masraflardan tahsil ve sarf olunan miktarları ve 1943 malî yılına devr olunan bakiyenin Bankadaki miktarlariyle avans bakiyelerini müfredatlı surette gösteren cetveller bu raporumuza bağlanmıştır.

1 haziran 1943 ten 31 mayıs 1944 tarihine kadar on iki aylık malî yıl içinde yapılan sarfiyata ve tahsil olunan varidata mütalalık bütün sarf ve irat evrakıyla defterlerin usulüne muvafık olarak ve daima memnuniyetle gördüğümüz bir titizlik ve intizamla tesis ve tanzim edilmiş olduğunu saygılarımızla arz ederiz. 11/XI/1944

T. T. K. Üyesi
İstanbul Mebusu
F. Öymen

Maliye Ve. Teftiş
Heyeti Reisi
F. Erçiyeş

B. M. M. Muhasebe
Müdürü
M. Bulak